

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 października 2018 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSO Jacek Bajak

Protokolant: sekretarz sądowy Justyna Chojecka

po rozpoznaniu w dniu 10 października 2018 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa J. M., A. M.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę

1. oddala powództwo;
2. zasądza od J. M. i A. M. solidarnie na rzecz (...) S.A. w W. kwotę 3 617 zł (trzy tysiące sześćset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 29 czerwca 2016 r. powodowie J. i A. M. wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na ich rzecz solidarnie kwoty 80 658,79 zł z odsetkami ustawowymi (a od dnia 1 stycznia 2016 r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie) od poszczególnych kwot i dat szczegółowo określonych w pozwie (k. 3-7) do dnia zapłaty z tytułu nienależnego świadczenia pobranego na podstawie nieważnych umów kredytu oraz pożyczki zawartych przez powodów z pozwanym w dniu 24 lutego 2005 r. Na wypadek nieuwzględnienia powyższego żądania, powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz solidarnie kwoty 78 586,38 zł z ustawowymi odsetkami (a od dnia 1 stycznia 2016 r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie) liczonymi od wyrządzenia szkody podanymi w Załączniku 16 do pozwu (k. 118-125) do dnia zapłaty z tytułu nienależnego świadczenia pobranego na podstawie abuzywnych zapisów ww. umów, które są bezskuteczne w stosunku do powodów, ewentualnie w przypadku nieuwzględnienia roszczenia o zasądzenie odsetek od dat zapłaty nienależnej kwoty, o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty dochodzonej pozwem od dnia 14 czerwca 2016 r. do dnia zapłaty. W razie uwzględnienia roszczenia powodów odnoszącego się do uznania części postanowień umownych za abuzywne, powodowie wnieśli o zobowiązanie pozwanego do przedstawienia rozliczenia dotychczasowych spłat rat kapitałowo-odsetkowych kredytu oraz pożyczki udzielonych powodom z pominięciem bezskutecznych klauzul indeksacyjnych oraz klauzuli dowolnej zmiany oprocentowania w terminie 14 dni od uprawomocnienia się wyroku w niniejszej sprawie oraz do przedstawienia harmonogramu dalszych spłat rat kredytu oraz pożyczki z pominięciem bezskutecznych klauzul indeksacyjnych oraz klauzuli dowolnej zmiany oprocentowania w terminie 14 dni od uprawomocnienia się wyroku w niniejszej sprawie. Powodowie zażądali także zasądzenia od pozwanego solidarnie na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 34 zł.

Podstawą roszczenia powodów było twierdzenie o spełnieniu na rzecz pozwanego świadczenia bez podstawy prawnej z uwagi na sprzeczność postanowień umów kredytu i pożyczki zawartych przez strony, odnoszących się do zasad przewalutowania i wypłaty udzielonego kredytu z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (konstrukcja umowy nie spełnia wymogów wskazanych w art. 69 ust. 1 ww. ustawy), co czyni zawarte umowy nieważnymi w myśl

art. 58 § 1 i 2 k.c. Roszczenie ewentualne opierali zaś o twierdzenie o abuzywności postanowień umów – klauzul indeksacyjnych oraz dowolnej zmiany oprocentowania, które jako bezskuteczne nie wiążą powodów, wobec czego spełnione przez nich na ich podstawie na rzecz pozwanego świadczenia, podlegają zwrotowi jako nienależne.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów solidarnie na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (odpowiedź na pozew, k. 136-155).

Do zamknięcia rozprawy strony podtrzymały swoje stanowiska w sprawie (protokół rozprawy, k. 598-600).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 24 lutego 2005 r. w Ł. powodowie zawarli z (...) Bank Spółką Akcyjną z siedzibą w W. (aktualnie (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.), umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF w celu refinansowania kredytu mieszkaniowego udzielonego przez Bank (...) S.A umową nr (...) z dnia 6 października 1997 r. (§ 1 ust. 1, k. 80). Kwota udzielonego kredytu wynosiła 72 000,00 zł, zaś walutą waloryzacji był CHF (§ 1 ust. 2 i 3, k. 80). Kwota kredytu wyrażona w CHF jest określona na podstawie kursu kupna waluty w CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia i godziny uruchomienia kredytu (§ 7 ust. 1 umowy, k. 81 *verte*). Okres kredytowania został określony na 240 miesięcy – od dnia 24.02.2005 r. do dnia 15.03.2025 r. (§ 1 ust. 2, 3, 4 umowy, k. 80).

Splata kredytu miała być dokonywana w formie równych rat kapitałowo-odsetkowych (§ 1 ust. 5), w terminach i kwotach szczegółowo określonych w załączonym Harmonogramie spłat, poprzez obciążanie wskazanego przez kredytobiorcę w § 6 umowy rachunku bankowego (§ 12 ust. 1 i § 13 ust. 1, k. 81 *verte*). Raty miały być spłacane w złotych po uprzednim przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14.50 (§ 12 ust. 4 umowy, k. 81 *verte*).

Kredyt miał być oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, wynoszącej 2,95% (§ 11 ust. 1 i § 8 umowy, k. 80, 81). Prowizja banku została określona na 0,00% (§ 10, § 7 umowy, k. 81).

Jako zabezpieczenie prawne udzielonego kredytu na nieruchomości powodów położonej w P. ustanowiono hipotekę kaucyjną do kwoty 108 000,00 zł. W okresie przejściowym, tj. do chwili złożenia w banku odpisu z księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości zawierającego prawomocny wpis hipoteki na rzecz banku zabezpieczeniem spłaty kredytu miało być ubezpieczenie spłaty kredytu w (...) S.A i (...) S.A. Z tego tytułu marża ulegała podwyższeniu o 1,00 %. Po zakończeniu okresu ubezpieczenia obniżenie oprocentowania o 1,00 % następowało od daty spłaty najbliższej raty. Termin przedstawienia księgi wieczystej określono na datę 31 sierpnia 2005 r. (§ 1 ust. 8 umowy, k. 81, § 3 ust. 1, 6, 7 umowy, k. 80 *verte*).

Integralną część umowy stanowił „Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...)”, zawierający m.in. zasady udzielania i spłaty kredytów hipotecznych. Podpisując umowę, kredytobiorcy jednocześnie oświadczali, że zapoznali się z tym dokumentem i uznali go za wiążący. W sprawach nieuregulowanym umową strony miały wiązać odpowiednie przepisy powszechnie obowiązujące, w tym przepisy kodeksu cywilnego oraz prawa bankowego (§ 27 ust. 1 i 2 umowy, k. 83, regulamin, k. 183-194). W rozdziale III § 1 ust. 3 regulaminu wskazano, że w okresie spłaty kredytu/pożyczki hipotecznej bank może dokonać zmiany waluty, będącej podstawą waloryzowania na pisemny wniosek kredytobiorcy (k. 185).

W dniu 31 stycznia 2007 r. strony zawarły Aneks nr (...) do umowy kredytu, w którym przedłużyły okres kredytowania z 240 miesięcy do 324 miesięcy, tj. do dnia 15.03.2032 r. (Aneks nr (...), k. 85).

W tym samym dniu – 24 lutego 2005 r. w Ł. powodowie zawarli z (...) Bank Spółką Akcyjną z siedzibą w W. (aktualnie (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.) kolejną umowę nr (...) o pożyczkę hipoteczną dla osób fizycznych (...) waloryzowaną kursem CHF. Kwota pożyczki wynosiła 250 000 zł, zaś kwotą waloryzacji był CHF (§ 1 ust. 1, 2

umowy, k. 86). Okres kredytowania został określony na 240 miesięcy – od dnia 24.02.2005 r. do dnia 15.03.2025 r. (§ 1 ust. 3 umowy, k. 86).

Splata pożyczki miała być dokonywana w formie równych rat kapitałowo-odsetkowych (§ 1 ust. 4), w terminach i kwotach szczegółowo określonych w załączonym Harmonogramie spłat, poprzez obciążanie wskazanego przez kredytobiorcę w § 6 umowy rachunku bankowego (§ 12 ust. 1 i § 13 ust. 1, k. 87-87 verte). Raty miały być spłacane w złotych po uprzednim przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14.50 (§ 12 ust. 4 umowy, k. 87).

Pożyczka miała być oprocentowana według zmiennej stopy procentowej, wynoszącej w dniu zawarcia umowy 4,20% (§ 11 ust. 1 i § 7 umowy, k. 87, 86). Prowizja banku została określona na 1,00% (§ 10, § 6 umowy, k. 86, 87).

Jako zabezpieczenie prawne udzielonej pożyczki na nieruchomości powodów położonej w P. ustanowiono hipotekę kaucyjną do kwoty 375 000,00 zł. W okresie przejściowym, tj. do chwili złożenia w banku odpisu z księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości zawierającego prawomocny wpis hipoteki na rzecz banku zabezpieczeniem spłaty pożyczki miało być ubezpieczenie pożyczki w (...) S.A i (...) S.A. Z tego tytułu marża ulegała podwyższeniu o 1,00 %. Po zakończeniu okresu ubezpieczenia obniżenie oprocentowania o 1,00 % następowało od daty spłaty najbliższej raty. Termin przedstawienia księgi wieczystej określono na datę 31 sierpnia 2005 r. (§ 1 ust. 7 i 8 umowy, k. 86, § 3 ust. 1, 6, 7 umowy, k. 86).

Integralną część umowy stanowił „Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...)”, zawierający m.in. zasady udzielania i spłaty kredytów hipotecznych. Podpisując umowę, kredytobiorcy jednocześnie oświadczyli, że zapoznali się z tym dokumentem i uznali go za wiążący. W sprawach nieuregulowanym umową strony miały wiązać odpowiednie przepisy powszechnie obowiązujące, w tym przepisy kodeksu cywilnego oraz prawa bankowego (§ 27 ust. 1 i 2 umowy, k. 89, regulamin, k. 183-194). W rozdziale III § 1 ust. 3 regulaminu wskazano, że w okresie spłaty kredytu/pożyczki hipotecznej bank może dokonać zmiany waluty, będącej podstawą waloryzowania na pisemny wniosek kredytobiorcy (k. 185).

W dniu 4 marca 2005 r. strony zawarły Aneks nr (...) do umowy pożyczki, w którym wydłużyły termin do przedłożenia przez powodów wymienionych w aneksie zaświadczeń do dnia 31.03.2005 r. (Aneks nr (...), k. 91).

Dnia 5 maja 2005 r. strony zawarły kolejny Aneks nr (...) do umowy pożyczki zmieniający kwotę pożyczki z 250 000 zł na 300 000 zł oraz postanowienia dotyczące prowizji – dodano 1,00% prowizji od kwoty podwyższenia pożyczki, hipoteki – zwiększono jej wysokość do 450 000 zł, ubezpieczenia pożyczki – dodatkowo 0,20% kwoty podwyższenia pożyczki, i wysokość kwoty, do której powodowie poddali się egzekucji – do kwoty 600 000 zł (Aneks nr (...), k. 92-92 verte).

Umowy zostały zawarte na skutek wniosków złożonych przez powodów w dniu 29 grudnia 2004 r. W chwili podpisywania umów powód posiadał kredyt w Bank (...) S.A zaciągnięty na zakup samochodu waloryzowany kursem Euro (wniosek, k. 174-176, 178-179, umowa, k. 206, informacje banku, k. 207).

Powodowie zdecydowali się na kredyt i pożyczkę indeksowane do CHF, bowiem były dla nich korzystniejsze zarówno pod względem wysokości raty, jak i stopy oprocentowania. W chwili zawierania umów mieli świadomość istnienia ryzyka kursowego, zmienności kursu franka szwajcarskiego oraz stosowania przez bank zmiennej stopy procentowej (zeznania powodów, k. 598-600).

Pozwany – początkowo jako (...) Bank S.A., a następnie (...) S.A., udzielał kredytów hipotecznych indeksowanych kursem obcych walut od 2002 r. Od tej daty publikował kursy walut przyjęte przez bank w tabeli kursowej na stronie internetowej banku.

Od lipca 2009 r. bank dawał klientom możliwość przewalutowania kredytu oraz spłaty rat kredytowych bezpośrednio w walucie obcej (pismo okólne dot. zmian w produktach z załącznikiem, k. 260-272).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zgromadzonych w sprawie dokumentów, które uznał za wiarygodne, bowiem żadna ze stron nie kwestionowała ich prawdziwości, nie budziły one także wątpliwości Sądu, oraz zeznań powodów.

Sąd dał wiarę zeznaniom powodów w zakresie w jakim korespondowały z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie. Jako niewiarygodne Sąd ocenił twierdzenia o niepoinformowaniu ich przez bank przed zawarciem umowy kredytu i pożyczki o treści podstawowych ich warunków takich jak sposób obliczania rat, ryzyko kursowe oraz co do posiadania przez nich wyłącznie podstawowej wiedzy w tym zakresie. Wątpliwe jest zdaniem Sądu, aby powodowie podjęli decyzję o związaniu się długoterminowym zobowiązaniem na podstawie niewyjaśniającej wszystkich wątpliwości rozmowy z pracownikiem banku, bez szczegółowego zapoznania się z warunkami kredytu i udzielonej pożyczki, tym bardziej, że powód zawierał już wcześniej umowę kredytu waloryzowanego kursem obcej waluty w Bank (...) S.A ((...)), domniemywać należy zatem, że znał jego konstrukcję.

Sąd oddalił wniosek powodów o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości w celu wyliczenia kwot uznanych przez nich jako świadczenia nienależne z uwagi na jego sprzeczność z art. 278 k.p.c. Rolą biegłego jest udzielenie informacji specjalnych niezbędnych do dokonania oceny już przedstawionych faktów i twierdzeń, nie zaś zastępowanie strony w uzasadnianiu swego roszczenia.

Sąd oddalił zgłoszony przez pozwanego dowód z oględzin zawartości płyty CD, uznając jego przeprowadzenie za nieprzydatne dla rozstrzygnięcia sprawy, wobec dostatecznego wyjaśnienia jej okoliczności na podstawie zgromadzonego dotychczas w aktach sprawy materiału dowodowego, i zmierzające do niezasadnego przedłużenia postępowania (art. 217 § 3 k.p.c. w zw. art. 227 k.p.c.).

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu w całości. Uzasadniając żądanie pozwu powodowie wskazali na bezpodstawne wzbogacenie się pozwanego z uwagi na nieważność łączących strony umów. Zasadą jest, że każde przejście wartości majątkowej z jednej osoby na drugą musi być prawnie uzasadnione. W związku z tym stosownie do art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby nie było to możliwe, do zwrotu jej wartości.

Przepis ten – w myśl art. 410 § 1 k.c. – stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (§ 2).

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (dalej: Prawo bankowe) przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

Stosownie zaś do treści art. 720 § 1 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Powodowie podnosili, że postanowienia zawartych z pozwanym bankiem umów kredytu i pożyczki zostały skonstruowane z naruszeniem powołanych powyżej przepisów, bowiem nieprecyzyjnie określają kwotę kredytu i pożyczki, która winna być ściśle określona i nie może być zmienna w zależności od abstrakcyjnie ustalonych warunków spłaty, co powodowie wiążą z bezwzględną nieważnością umów (art. 58 § 1 k.c.).

Stanowisko powodów uznać należy za chybione. Uzgodnienie przez strony, że kredyt/pożyczka zostaną rozliczone w innej walucie niż waluta kredytu/pożyczki nie pozostaje w sprzeczności z naturą zobowiązania, którego źródłem jest umowa, nie narusza również prawa ani zasad współżycia społecznego. Należy bowiem odróżnić przedmiotowo istotne postanowienia umowy, do których należy wskazanie kwoty kredytu/pożyczki od sposobu ich rozliczenia polegającym na dokonaniu przez bank stosownych czynności faktycznych – przewalutowania złotych na CHF według ustalonego w tabelach banku kursu, należących do sfery wykonania umowy. Umowa kredytu/pożyczki dochodzi do skutku przez złożenie zgodnych oświadczeń woli przez strony, bank zobowiązuje się do oddania określonej sumy do dyspozycji kredytobiorcy/pożyczkobiorcy, natomiast ten ostatni do jej zwrotu. Jeżeli zatem bank zobowiązał się do oddania do dyspozycji powodów oznaczonej sumy w złotych, której wysokość wynika wprost z umowy, to nie można przyjmować, że kwoty kredytu i pożyczki nie zostały określone, jeżeli strony uzgodniły, że ich rozliczenie nastąpi w innej walucie. Klauzula waloryzacyjna, której skuteczność i ważność kwestionują powodowie, jest postanowieniem umownym, które w świetle zasady swobody umów jest dopuszczalne. Ponadto dopuszczalność zawarcia umowy kredytu indeksowanego była wielokrotnie wyrażana w orzecznictwie sądów polskich. Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z dnia 22 stycznia 2016 r. w sprawie o sygn. akt I CSK 1049/14 stwierdził, iż umowa kredytu indeksowanego mieści się, oczywiście w ramach konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w zw. z art. 69 ustawy Prawo bankowe). Zaprezentowane powyżej stanowisko per analogiam odnieść należy także do zawartej przez strony umowy pożyczki. Uzupełnieniem zasady swobody umów jest przepis art. 358¹ § 2 k.c., zgodnie z którym strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądz miernika wartości.

Co do twierdzeń powodów o abuzywności kwestionowanych postanowień umów, na wstępie wskazać należy, iż nie budziło wątpliwości Sądu, że powodowie zawarli umowy kredytu i pożyczki jako konsumenci. Strona pozwana nie wykazała także w trakcie postępowania, aby poddawane pod rozagę Sądu w niniejszym postępowaniu przez powodów postanowienia umowne zostały z nimi indywidualnie uzgodnione. Samo twierdzenie, że umowa jest powtórzeniem wniosków o udzielenie kredytu i pożyczki jest w tej mierze niewystarczające, szczególnie w kontekście posługiwania się przez bank wzorcami zarówno umów, jak i wniosków.

Powyższe pozostaje jednak bez znaczenia w kontekście ustalania, czy kwestionowane przez powodów klauzule umowne, których brak mocy wiążącej mógłby skutkować powstaniem świadczeń nienależnych po stronie pozwanego, są abuzywne, bowiem dotyczą one głównych świadczeń stron. Wprawdzie ustawodawca nie określił, co należy rozumieć przez sformułowanie „główne świadczenia stron”, wskazane w art. 385¹ § 1 k.c., ale niewątpliwie są to takie elementy konstrukcyjne umowy, bez których uzgodnienia nie doszłoby do jej zawarcia. Pojęcie to z pewnością należy interpretować w nawiązaniu do elementów przedmiotowo istotnych umowy. Powodowie kwestionowali zapisy umów dotyczące indeksacji, a zatem sposobu rozliczenia wpłat dokonywanych przez nich na rzecz pozwanego tytułem spłaty zaciągniętego zobowiązania. Wedle twierdzeń samych powodów, pojęcie „głównych świadczeń stron” w odniesieniu do umowy należy rozpatrywać w kontekście art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, zawierającego essentialia negotii umowy kredytu. Analizując kwestionowane przez powodów postanowienia umowne stwierdzić należy, że miały one wpływ na wysokość kredytu oraz wysokość poszczególnych rat. Stanowiły częściowo klauzulę waloryzacyjną, która wprost oddziałuje na wysokość świadczenia głównego stron. Mając powyższe na uwadze nie ulega wątpliwości w ocenie Sądu, że w niniejszej sprawie nie wystąpiła podstawowa przesłanka wynikająca z art. 385¹ § 1 k.c. Kwestionowane postanowienia określały bowiem główne świadczenia stron, a strona powodowa nie wykazała, aby zostały one sformułowane w sposób niejednoznaczny. Omawiane regulacje zawarte w umowie odwołują się wprost do kursu kupna lub sprzedaży waluty obowiązującego w banku w chwili wypłaty lub spłaty kredytu. Zdaniem Sądu treść tych postanowień nie budzi wątpliwości.

Odnosząc się do dalszej argumentacji powodów w zakresie niedozwolonego charakteru klauzul umownych, wskazać należy, że dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy nie mają znaczenia uprzednio wydane orzeczenia przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, albowiem każdorazowo sąd obowiązany jest do dokonania całościowej oceny materiału dowodowego w celu ustalenia wiążącej strony treści stosunku prawnego. W szczególności

nie można uprościć badania sprawy poprzez odwołanie się do prejudycjalnego waloru wyroków Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Kontrola dokonywana w trybie przepisów art. 479³⁶-479⁴⁵ k.p.c. dotyczy nie analizy konkretnego stosunku zobowiązaniowego, lecz abstrakcyjnie rozumianej treści normatywnej wzorca umownego (niezależnie od tego nawet, czy znalazł on zastosowanie w następstwie zawarcia umowy). Kontrola abstrakcyjna zatem polega na kontroli wzorca jako takiego, w oderwaniu od konkretnej umowy, której wzorzec dotyczy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2003 roku sygn. akt III CZP 95/03)

Co więcej, za Sądem Najwyższym należy podnieść, że uznanie za klauzulę niedozwoloną postanowienia wzorca na gruncie kontroli abstrakcyjnej przesądza wyłącznie o konieczności wyeliminowania takich klauzul z wzorców umów, natomiast legalność ich stosowania w konkretnej umowie może być badana wyłącznie w trybie kontroli incydentalnej, z uwzględnieniem postanowień całej umowy, rozkładu praw i obowiązków stron, ryzyka jakie ponoszą, itp. Dopiero wówczas, gdy w wyniku takiej kontroli Sąd dojdzie do przekonania, że postanowienia umowne kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, może przyjąć, iż postanowienia te nie wiążą konsumenta, stosownie do treści art. 385¹ § 1 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2013 roku, sygn. akt IV CSK 142/13).

Oznacza to, że ocenę spełnienia przesłanek warunkujących wystąpienie bezpodstawnego wzbogacenia wskutek spełnienia świadczenia nienależnego poprzedzić musi badanie spornych postanowień pod kątem tego, czy wypełniły one znamiona przewidziane w art. 385¹ § 1 k.c. (tzw. kontrola incydentalna), czego Sąd dokonał powyżej.

Kolejnym argumentem powodów było ukształtowanie ich praw i obowiązków w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami. Jak podnosi się w doktrynie i orzecznictwie sądowym „dobre obyczaje” są w zasadzie odpowiednikiem „zasad współżycia społecznego”. Zgodnie z utrwaloną judykaturą do zasad tych zalicza się reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością, aprobowanymi społecznie zasadami. W rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. „działanie wbrew dobrym obyczajom” w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku, zaś „rażące naruszenie interesów konsumenta” oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku zobowiązaniowym. Obie, wskazane w tym przepisie formuły prawne, służą do oceny tego, czy standardowe klauzule umowne zawarte we wzorcu umownym przekraczają zakreślone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej twórcy wzorca w zakresie kształtowania praw i obowiązków konsumenta (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 r. I CK 832/2004 publ. w Biul. SN 2005/11/13). Nie jest zatem wystarczające ustalenie nierównomiernego rozkładu praw i obowiązków stron umowy (sprzeczność z dobrymi obyczajami), lecz konieczne jest stwierdzenie prawnie relewantnego znaczenia tej nierównowagi (rażące naruszenie interesów konsumenta).

W kontekście stosunków prawnych łączących bank z jego klientami (stosunków umownych o charakterze ekonomicznym) przyjąć trzeba, że zasady współżycia społecznego wymagają od stron tych stosunków uczciwości (uczciwego obrotu) oraz lojalności. Powodowie wypełnili wniosek kredytowy oraz wniosek o udzielenie pożyczki, zostali zapoznani z ryzykiem kursowym i ryzykiem zmiany stopy procentowej. W takiej sytuacji brak jest podstaw dla twierdzenia, że umowy, które zawarli, naruszają zasady współżycia społecznego czy też dobre obyczaje. Powodowie podnosili, iż kwestionowane postanowienia przyznawały bankowi prawo do jednostronnego regulowania wysokości salda kredytu, a tym samym wysokości rat kredytu, poprzez arbitralne wyznaczanie w tabelach kursowych banku kursów kupna i sprzedaży, co przesądziło ich zdaniem o zapewnieniu sobie przez bank możliwości osiągnięcia znacznych korzyści finansowych. Podali, iż w umowie zabrakło kryteriów kształtowania kursu, czynników, które miałyby determinować jego wysokość, wobec czego nie wiedzieli ostatecznie i nie mogli oszacować, ile będą musieli zapłacić za każdą z rat. Zdaniem Sądu stanowisko powodów jest częściowo błędne. O ile należy im przyznać rację, że takie uprawnienia banku mogą w pewnych sytuacjach stanowić naruszenie dobrych obyczajów, o tyle nie wykazali oni, aby tabele kursowe pozwanego banku różniły się od kursu rynkowego transakcji kupna waluty, oraz aby zakres tej różnicy prowadził do rażącego naruszenia jego interesu oraz kształtował ich prawa i obowiązki jako konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami. Powodowie powoływali się także na naruszenie zasady

równowagi kontraktowej stron. Jednak i ta okoliczność nie została wykazana. Stan faktyczny niniejszej sprawy nie daje podstaw do zaaprobowania twierdzenia, że kurs ustalany przez pozwanego, według którego następowało przeliczenie należnej raty kredytowej do spłaty w sposób wynikający z umowy, był dowolny. Stawiając taki zarzut pozwanemu powodowie winni wykazać, że kursy pozwanego odbiegają od rynkowych na tyle, że można je traktować jako ustalone w sposób dowolny. Tymczasem nie udowodnili oni, aby stosowane przez pozwanego kursy waluty rażąco naruszały ich interesy biorąc pod uwagę realia rynku walutowego. Należy mieć przy tym na uwadze, że średni kurs NBP, na który powołują się powodowie w swojej argumentacji, nigdy nie był ani nie jest kursem rynkowym waluty. Żaden z banków nie stosuje kursu NBP prowadząc sprzedaż albo kupno walut. Powodowie ponosząc argumenty o nierównowadze kontraktowej stron, nie dostrzegają, że bank udzielając kredytu, czy też pożyczki długoterminowej jest obciążony szczególnym rodzajem ryzyka, nie jest bowiem w stanie po tak długim okresie trwania takiego stosunku zobowiązaniowego domagać się przed sądem odmiennego ukształtowania stosunku który łączy go z klientem, z powołaniem się chociażby na utratę siły nabywczej waluty polskiej. Wynika to wprost z przepisu art. 358¹ § 4 k.c., zgodnie z którym z żądaniem zmiany wysokości lub sposobu spełnienia świadczenia pieniężnego nie może wystąpić strona prowadząca przedsiębiorstwo, jeżeli świadczenie pozostaje w związku z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa. W odniesieniu do kredytów „złotowych” bank kalkuluje swoje ryzyko kontraktowe i udziela kredytu w złotych polskich, to tym samym udziela go na warunkach odmiennych, z realnym oprocentowaniem znacznie wyższym niż w przypadku, w którym udziela kredytu walutowego lub kredytu złotówkowego indeksowanego do waluty obcej czy kredytu denominowanego w walucie obcej, którą charakteryzują mniejsze wahania kursowe. Takie zabezpieczenie pozwala bankowi na udzielenie kredytu z niższym oprocentowaniem i marżą.

Równocześnie wbrew przedstawianej przez powodów linii wykładni kwestionowanych postanowień Sąd nie mógł w ocenie abuzowości, a w szczególności spełnienia przesłanki „rażącego naruszenia interesów konsumenta”, abstrahować od całokształtu konstrukcji umów i zawartych w nich postanowień. Jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego, powodowie na etapie rozważania ofert i następnie wnioskowania do pozwanego o kredyt i pożyczkę indeksowane do CHF, dokonali wyboru najkorzystniejszych dla siebie ofert, biorąc pod uwagę wysokość raty, kwoty kapitału oraz oprocentowania i na tejże podstawie uznali te instrumenty finansowe za najbardziej opłacalne. Poniesienie ryzyka kursowego, związanego z możliwością zmiennej wartości franka szwajcarskiego, było rekompensowane przez zastosowanie niższej stopy procentowej, co w porównaniu do oferowanych w dacie zawierania umowy kredytów złotych było znacznie korzystniejsze.

Kolejnym argumentem wykluczającym możliwość przyjęcia, iż w niniejszej sprawie doszło do rażącego pokrzywdzenia interesów powodów jest okoliczność czasookresu obowiązywania umów. Zostały one zawarte na 20 lat i 27 lat, na skutek chwilowej zmiany kursu waluty powodowie wnoszą o uznanie ich za rażąco pokrzywdzonych niejako wyjmując część rozliczeń umów z całego ponad dwudziestoletniego okresu ich obowiązywania, a nie jest wiadome jak w ostatecznym rozrachunku zostaną rozliczone umowy i czy rzeczywiście dojdzie do rażącego pokrzywdzenia powodów oraz czy kurs waluty stosowany przez bank będzie rażąco krzywdzący, czy będzie odbiegał od kursu rynkowego. Nie można tutaj tracić z pola widzenia treści art. 385² k.c. który stanowi, iż według stanu z chwili zawarcia umowy dokonuje się oceny jej postanowień wyłącznie co do zgodności z dobrymi obyczajami.

Reasumując poczynione powyżej rozważania wskazać należy, iż powodowie nie wykazali, aby ich interes jako konsumentów w omawianym stosunku zobowiązaniowym został w jakikolwiek sposób naruszony. W chwili zawierania umów powodowie znali kwestionowane postanowienia, wiedzieli o tym, że kredyt i pożyczka są waloryzowane do waluty obcej. Mieli również wiedzę w zakresie postanowień dotyczących ryzyka walutowego, zmiennej stopy procentowej i początkowo odnosili wymierne korzyści z wyboru tego rodzaju instrumentów finansowych. Raty kredytu/pożyczki waloryzowanej obcą walutą w dacie zawierania umów przez powodów były znacząco niższe niż kredytu złotowego. Bank stawiał także klientom mniejsze wymagania w zakresie tzw. zdolności kredytowej niż przy kredycie złotowym. Dodatkowo należy mieć na uwadze, że powodowie od chwili podpisania umów byli uprawnieni do przewalutowania kredytu (III § 1 ust. 3 regulaminu), a od 2009 r., po ewentualnym zawarciu stosownego aneksu, do dokonywania spłat bezpośrednio w walucie, do której był indeksowany kredyt. Mieli zatem

możliwość istotnego ograniczenia ryzyka zmiany kursu waluty lub wręcz zupełnego jego wyeliminowania, z czego nie skorzystali, godząc się tym samym z dotychczasowymi warunkami umowy.

W świetle powyższych rozważań Sąd uznał, że powodowie nie wykazali zasadności swojego roszczenia, tak głównego, jak i ewentualnych, w oparciu o przepisy art. 410 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. i oddalił powództwo, orzekając jak w pkt 1 sentencji wyroku.

O kosztach procesu Sąd rozstrzygnął zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., zasądzając od powodów solidarnie na rzecz pozwanego tytułem zwrotu kosztów postępowania kwotę 3 617 zł, na którą złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego, będącego radcą prawnym, w kwocie 3 600 zł, obliczone w oparciu o § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz opłata skarbową od dokumentu pełnomocnictwa w wysokości 17 zł.